

משרד המשפטים
היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות

תאריך: א' אלול תשע"ז

23 אוגוסט 2017

לכבוד

מנהל לשכת הפרסום הממשלתית

מנהל לשכת העיתונות הממשלתית מנכ"ל

משרדי ממשלה ומנהלי יחידות הסמך

שלום וברכה,

הנדון: מניעת פרסומים ממשלתיים שעלולים לחזק דעות קדומות וסטריאוטיפים

מסמך זה בא להסדיר את סוגיית אופן הצגתם של יוצאי אתיופיה ואוכלוסיות אחרות הסובלות מדעות קדומות וסטריאוטיפים, בפרסומים של המשרדים הממשלתיים בתקשורת ובמרחב הציבורי בכלל.

הקדמה:

בחודש יולי 2016 פורסם דו"ח הצוות הבין משרדי למיגור הגזענות נגד יוצאי אתיופיה, בראשות מנכ"לית משרד המשפטים, גב' אמי פלמור (להלן: **"ועדת פלמור"**). ועדת פלמור הוקמה ביום 04.02.2016, בהחלטת ממשלה מס' 1107.

בתאריך 19.08.2016 התכנסה "ועדת שרים לעניין קידום שילובים בחברה הישראלית של אזרחי ישראל ממוצא אתיופיי" (להלן: **"ועדת שרים"**), בראשות ראש הממשלה מר בנימין נתניהו, אשר אימצה את כלל המלצות ועדת פלמור. ההמלצות עוגנו בהחלטת ממשלה מספר 1958 מיום 19.08.2016 המחייבת את כלל משרדי הממשלה (להלן: **"החלטת הממשלה"**). מצ"ב קישור להחלטת הממשלה:

<http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2016/Pages/dec1958.aspx>

בין 53 המלצות ועדת פלמור, אומצה ההמלצה להקים יחידה ממשלתית לתיאום המאבק בגזענות במשרד המשפטים (להלן: "היחידה"), שתרכז את הפעילות הממשלתית במניעת גזענות ואפליה.

היחידה הוסמכה על ידי הממשלה, בין היתר, לקבל תלונות בנושא גזענות ולנתב הטיפול בהן לגורמים המוסמכים; לרכז מידע בנושא המאבק בגזענות; לפעול למניעת גזענות, לרבות מופעי גזענות בתקשורת; ולהגיש דו"ח לממשלה על פעילות משרדי הממשלה השונים למיגור גזענות.

זאת ועוד, היחידה הוסמכה על ידי הממשלה לפעול להנכחה חיובית של יוצאי אתיופיה. ההנכחה החיובית תתבצע, בין בפעילות עם התקשורת ובין בפעילות עם משרדי הממשלה, על מנת למנוע הצגת יוצאי אתיופיה באופן שמחזק דעות קדומות וסטריאוטיפים.

חלק חשוב בהנכחה החיובית של יוצאי אתיופיה, מתחיל בהימנעות מהנכחתם באופן שלילי על ידי משרדי הממשלה, גם כאשר הכוונה טובה והמטרה חשובה.

רקע:

במהלך חודש יולי 2017, יצא משרד הכלכלה בקמפיין לעידוד העסקה איכותית של יוצאי אתיופיה, במסגרת תכנית "תנופה בתעסוקה". בקמפיין הציעה המדינה, באמצעות משרד הכלכלה, לשלם למעסיקים כדי שאלה יעסיקו את יוצאי אתיופיה באופן שוויוני. אמנם הכוונה הייתה טובה, אך הקמפיין התעלם מעיקר הבעיה: אפליה בתעסוקה הנובעת מדעות קדומות וסטריאוטיפים. בהתעלמותו משורש הבעיה, ובאופן שבו התבסס הקמפיין על תפיסות גזעניות לפיהן יוצאי אתיופיה משתייכים לקבוצות אוכלוסיה הנתפסות כחלשות ונחותות, פרסום הקמפיין גרם לכעס בקרב יוצאי אתיופיה וגרר תגובות רבות מצדם המוחות על אופן הצגתם בקמפיין.

מצורף קישור לעצומה בנושא זה מעל 500 חתימות: <https://www.atzuma.co.il/zulat>

בפנייתנו לגורמים הרלוונטיים במשרד הכלכלה, טענו כי התייעצו עם גורמים חוץ ממשלתיים, בין היתר, עם עמותת "טבקה" וקיבלו את אישורם לקמפיין. בסופו של דבר, הקמפיין לא נעצר מיד עם פנייתנו, אלא כעבור שבועיים ולאחר מחאות נמרצות של יוצאי אתיופיה להפסיק את הקמפיין לאלתר. הנוזק התדמיתי, לפחות מבחינת יוצאי אתיופיה, כבר נעשה.

בנסיבות אלה, ועל מנת למנוע הישנות מקרים נוספים של קמפיינים ופרסומים שיווקיים ממשלתיים, העולים לחזק דעות קדומות וסטריאוטיפים שליליים, גובשו קווים מנחים בנושא.

קווים מנחים :

1. בכל קמפיין או פרסום שיווקי, יש לקיים בחינה מעמיקה כי אינו מקיים או מחזק סטריאוטיפים ודעות קדומות. היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות עומדת לרשות המשרדים והיחידות לסיוע וייעוץ בקיום בחינה כאמור.
הדברים אמורים ביתר שאת לגבי פרסומים המתייחסים לנושאים חברתיים מורכבים הכרוכים בקידום הייצוג ההולם וההשתלבות של קבוצות אוכלוסייה.
2. במקרים בהם ניתן להשיג את המטרה ללא קמפיין או פרסום שיווקי המתייחס לישראלים יוצאי אתיופיה או לקבוצות אחרות הזכאיות לקידום, מומלץ להשתדל להימנע מקמפיין שיווקי ולפעול ישירות מול הגורמים הרלוונטיים שעמם אפשר לקדם את הנושא.
3. ככלל, קמפיין ופרסום שיווקי ממשלתי לקידום אוכלוסיות הזכאיות לקידום במסגרת חקיקה או החלטת ממשלה, בשל הפליה על רקע דעות קדומות וסטריאוטיפים, צריך לכלול "מסרים מתאימים למיגור הגזענות" (כמפורט בהחלטת ממשלה מספר 1958- מיגור גזענות נגד יוצאי אתיופיה), להעלות לסדר היום הציבורי את ההכרה בתופעות האפליה והגזענות ולקדם שינוי חברתי של אפס סובלנות כלפי תופעות אלה.
4. אין בהנחיה זו כדי לאסור או להגביל היועצות עם גורמים חוץ ממשלתיים בנושאי פרסומים שיווקיים או קמפיינים ביחס ליוצאי אתיופיה ובכלל, אלא כדי להציע שירות של הגורם הממשלתי שהופקד על הנושא שהינו היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות במשרד המשפטים. היחידה הינה הכתובת האולטימטיבית להיועצות ושיתוף פעולה עם כלל משרדי הממשלה, בנושא זה, ובטרם יופק או יופץ קמפיין או פרסום שיווקי, שעלול ליצור ולחזק דעות קדומות וסטריאוטיפים.
5. אמצעי קשר לפניות ובירורים בכל נושא הקשור למניעת גזענות ואפליה :

• כתובת מייל : antiracismunit@justice.gov.il

• טלפון : 02-6466052, פקס 02-6468016.

בברכה,

אנוקה (קובי) זנה, עו"ד

ראש היחידה הממשלתית לתיאום המאבק בגזענות

טלפון : 02-6466052, נייד : 050-6216760, דוא"ל : antiracismunit@justice.aov.il